

der verantwoordelijkheid, zooals die bij het scheppen van gediplomeerde Heilgymnasten noodzakelijk zou moeten volgen.

De Heilgymnast zou den geneesheer als een sta-in-den-weg tusschen hem en het publiek moeten blijven beschouwen. Ongetwijfeld zou hij naar nog grootere zelfstandigheid streven, analoog aan die welke bijv. den tandmeester gewaarborgd is. Maar voor een dergelijke zelfstandigheid zijn de gebreken, die de Heilgymnast behandelt, toch te weinig op een bepaald orgaan beperkt.

De geneesheer mag dus slechts één beginsel voorstaan: hij zelf in alles de verantwoordelijke persoon, en dús de Heilgymnast niets dan een handlanger, in alles aan den geneesheer ondergeschikt.

Natuurlijk is hiermede onderling overleg niet uitgesloten. Of zal de architect de kennis van smid of timmerman versmaden?

Maar keeren wij tot de toestanden, zooals die op het oogenblik feitelijk bestaan, terug.

De Heer MILO acht zich geroepen een boekje te schrijven, mede voor belanghebbende en belangstellende ouders, dat voor zoo menig misvormde nuttig moge zijn, en schroomt niet, openlijk te verkondigen, hoe hij menig geneesheer beoordeelt.

Andere Heilgymnasten streven naar meerdere zelfstandigheid, dreigen den geneesheer tot een stroopop te verlagen.

Wie is hieraan schuld? M. i. zeker niet in de eerste plaats zij, die naar vooruitgang streven. Dit streven wordt hoogstens door overdrijving, een fout die geen gevaar oplevert, indien de degelijke kunde van den geneesheer de bovenhand behoudt. Laat ons door voortdurende vermeerdering onzer eigene kennis dit gevaar trachten te bestrijden.

De Heer MILO echter, die in reclame zijn heil zoekt, die den geneeskundigen stand openlijk krenkt, moge daarvan de gevolgen ondervinden. Zullen wij, waar de Heer MILO ons in het aangezicht slaat, al ware het dan met eenig recht, hem de andere wang moeten toekeeren? De eenzijdige aanmatiging, die door zich zelve slechts zag genezen, door een ander slechts zag bederven, kan voorzeker niet streng genoeg worden veroordeeld. Kg.

I N G E Z O N D E N.

HAEMATOCYTEN EN HETEROGENESE.

Hooggeleerde Heer!

Een aandachtig lezer onzer polemieek (dank zij uwe wijze om ze te kruiden mogen wij op aandachtige lezers rekenen) zal, geloof ik, met verbazing ontdekken, dat wij het omtrent de hoofdzaak eens zijn.

Wij meenen beiden „dat de bacteriën thans een groote rol spelen en veel verklaren wat vroeger onverklaard was”. Ik zou het zóó niet hebben uitgedrukt, maar uwe bedoeling is de mijne.

Wat de haematocyten betreft zijn wij eenstemmig van meening, dat het bewijs, dat zij levensvormen en wel „Vorstufen” van bacteriën zijn, niet geleverd is.

Nu komt het verschil. Gij stapt over het gebrek aan bewijs heen en acht de leer der heterogenese door wat omtrent de haematocyten bekend is, voldoende gevestigd, om ze als wapen tegen de bacteriologie te gebruiken. Dit laatste ontken ik. Van daar de strijd.

Indien uw artikel alleen over haematocyten had gehandeld, zou ik er het zwijgen toe hebben gedaan. Nu het tevens een uitdaging van de bacteriologie bevatte, zette ik mij neer om aan te toonen, dat de leer der haematocyten nog niet rijp was om op te treden buiten haar eigen gebied.

Mijn taak was niet moeielijk. Ik koos uit den rijken voorraad van gegevens, door u zelve of door Dr. DIDDENS geleverd, het sterkst sprekende. Ik kon niet vermoeden, dat een zoo belangrijke mededeeling als die, welke ik uit de door Dr. DIDDENS in uw laboratorium bewerkte dissertatie aanhaalde, uwe instemming niet had verkregen, en nog minder, dat zulks door u niet openlijk zou zijn uitgesproken 1).

Ik moet dus nu een ander feit op den voorgrond plaatsen: de vorming van haematocyten uit een oplossing van haemoglobine komt mij voor tegen de heterogenese der haematocyten te pleiten.

Ik meende, dat de leer der heterogenese (door u zoo scherp tegenover spontane generatie gesteld 2)) veronderstelt, dat een levend vorm-element in een anderen, zelfstandigen levensvorm overgaat. Moet dit nu zóó worden gewijzigd dat ook levende *oplossingen* worden verondersteld in vorm-elementen te veranderen? Hoe weet men dan, dat een oplossing leeft? Het bewijs van het leven der haemoglobine-oplossing diende eerst te zijn geleverd.

Of is na Dr. DIDDENS' onderzoekingen voor u de scheidsmuur tusschen spontane generatie en heterogenese gevallen? Dan zouden wij het zeker wel hebben vernomen!

Ik blijf er dus bij, dat de leer der heterogenese door uw betoog en Dr. DIDDENS' onderzoekingen slecht is gediend.

Ik vind in uw laatste artikel nog enkele opmerkingen, die mij voorkomen, niet ter zake te doen, maar die ik toch niet onbesproken wil laten.

Vooreerst de grondslagen der bacteriologie. In een polemiek over de grondslagen der heterogenese kan het tegelijk behandelen van dat onderwerp de bespreking der strijdvraag, die toch zoo licht uit het oog wordt verloren, slechts belemmeren. De bacteriologie en de heterogenese-leer hebben voor het oogeblik nog zoo weinig gemeen, dat ze best afzonderlijk kunnen worden behandeld.

Ten tweede: ik heb niet willen zeggen, dat de ontdekking der haematocyten geen waarde heeft, maar dat zij door scheikundigen beter zou kunnen worden gewaardeerd dan door biologen.

Ten derde: ik veroordeel de haematocyten met phrases. Soit. Maar ik heb zorg gedragen, dat het uwe phrases of die van Dr. DIDDENS waren. Het is

1) Het parallele feit uit Heterogenese III kon ik niet aanvoeren, omdat daar wordt gesproken van „Gebilde, welche den Haematocyten sehr ähnlich sind”.

2) *De grondslag der bacteriologie*, blz. 11. „Is het niet ergerlijk, enz.”.

mij voorgekomen, dat een deel der medegedeelde onderzoekingen uwe hypothese ondersteunt, en een ander deel ze afbreuk aandoet. Het was toch geoorloofd, op deze tegenstelling opmerkzaam te maken!

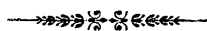
Wat eindelijk de plasmodiën der malaria betreft, geef ik toe, dat slechts één van de drie bewijzen is geleverd, die R. KOCH voor het aannemen eener pathogene microbe eischt. Daarom kunnen ze als steun voor een bacteriologische theorie niet dienen, en evenmin als wapen tegen de heterogenese worden gebruikt. Past aan de haematocyten niet dezelfde discretie?

Gij ziet, Hooggeleerde Heer, ik ben verre van voldaan door uw antwoord op mijn bezwaren. Misschien misken ik, door een noodlottig scepticisme verblind, een waarheid van groote beteekenis. Maar die waarheid is stellig tot dusverre onbewezen.

Utrecht, 25 April 1890.

Hoogachtend,
Uw dienstwillige
M. STRAUB.

Aan Prof. Dr. A. P. FOKKER te Groningen.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

LONDEN. — Het *British medical Journal* van 19 April bevat de photographie van den zoogenaamden „elephant-man”, die, na een verpleging van ruim 3 jaren in het London Hospital, bezweek. Het hoofd en de geheele romp waren door de woekering van huid-papillomata afzietelijk misvormd. Het hoofd was zoodanig in omvang toegenomen, dat de patiënt het niet meer recht kon houden en bij het bukken vermoedelijk plotseling den nek luxeerde.

— **Lood in drinkwater** wordt, volgens de mededeeling van HARVEY, in de Society of public Analysts, het eenvoudigst door bichromas potassae aangetoond. De reactie berust op het ontstaan van een onoplosbaar lood-chromaat. Twee grein gekristalliseerd bichromas potassae bij een halven liter van het verdachte water in een conisch uitlopend glas gevoegd, vormen bij aanwezigheid van lood reeds na 15 minuten een onoplosbaar praecipitaat, en deze reactie is zeer voldoende om $\frac{1}{15}$ grein lood per gallon water aan te toonen. De reactie met zwavelwaterstof is ook zeer gevoelig, maar is dezelfde bij lood als bij koper of tin.

— **Voeding per rectum** werd door Dr. HUMPHREYS, blijkens zijn mededeeling in het *British medical Journal* van 26 April, op de volgende wijze beproefd bij een lijder aan ulcus ventriculi. Een slappe, vrij dikke katheter wordt in het rectum ingevoerd en daaraan een elastieke buis, die in een kleinen trechter eindigt, verbonden, zoodat het vocht langzaam en alleen door de drukking der atmosfeer wordt ingedreven. Door inlashing van een glazen buis kan men de daling van het vocht volgen. Hierdoor vervallen de lastige voedende clysmata, en kan de methode door iedereen en dikwijls met kleine hoeveelheden tegelijk worden toegepast.

— **Borax tegen epilepsie.** In de vergadering der Cardiff medical Society werd dit middel door Dr. STEWART zeer geprezen. Het scheen vooral een soort specificum